

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК
І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА”
(для бакалаврів)**

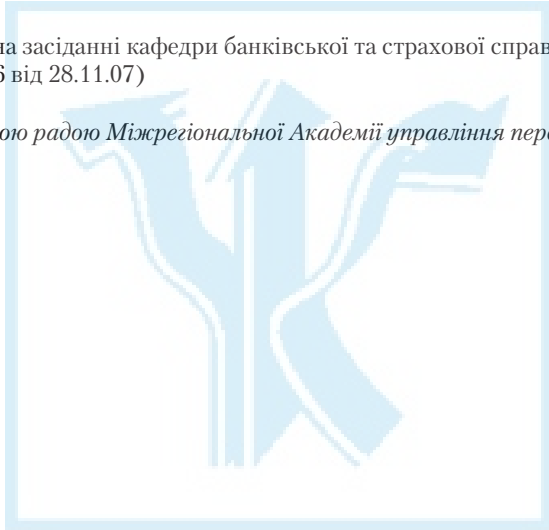
МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

Підготовлено старшим викладачем кафедри банківської та страхової справи
О. Є. Шаринською

Затверджено на засіданні кафедри банківської та страхової справи
(протокол № 6 від 28.11.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом



Шаринська О. Є. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Центральний банк і грошово-кредитна політика” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. – 68 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Центральний банк і грошово-кредитна політика”, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Ключовим елементом сучасної банківської системи держави є центральний банк — провідник його грошово-кредитної політики. У свою чергу, грошово-кредитна політика є складовою загальнодержавної економічної політики. З огляду на це вивчення організаційно-економічних засад діяльності центрального банку, цілей, методів та інструментів його грошово-кредитної політики формує поняття сутності взаємодії рівнів сучасної банківської системи, дає можливість оцінити масштаби і доцільність здійснення банківських операцій.

Сучасний спеціаліст повинен професійно володіти питаннями діяльності та функціонування центральних банків, оскільки має відношення до прийняття економічних рішень у будь-якій сфері народного господарства.

Самостійна робота студента є важливою складовою навчального процесу, за якої відбувається формування навичок, умінь і знань та в подальшому забезпечується засвоєння студентом прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи і, як наслідок, здатність до вирішення певних задач. Робота студентів передбачає самостійну підготовку матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентів.

У зв'язку з цим планування, організація та реалізація самостійної роботи є важливим завданням навчання студента у вищому навчальному закладі.

Умовами забезпечення ефективної самостійної роботи студентів є:

1. Правильне поєднання значної об'ємної аудиторної та самостійної роботи.
2. Методично правильно організація роботи студента в аудиторії та поза нею.
3. Забезпечення студента необхідними методичними матеріалами з метою перетворення процесу самостійної роботи у творчий процес.
4. Контроль за процесом самостійної роботи та розробка заходів, які заохочують студента за її якісне виконання.

Самостійна робота обов'язкова при підготовці до практичних занять, для складання іспиту з цієї навчальної дисципліни, тому повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів.

Самостійна робота формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань, є основним засобом опанування навчального матеріалу в позааудиторний час. Значно підвищується значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно-модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

До видів самостійної роботи студентів належать:

- систематичне читання і конспектування літератури з питань спеціалізації;
- підготовка до семінарських, методичних і практичних занять, складання конспектів і планів для виступів;
- написання рефератів по розділах спецкурсу;
- добір матеріалу і написання курсової роботи;
- самостійне поглиблене вивчення ключових питань навчальної програми, недостатньо висвітлених у навчальних посібниках;
- обробка і аналіз експериментальних даних, отримання у процесі експериментів і спостережень для науково-дослідних робіт на заняттях студентського наукового гуртка;
- ведення самоконтролю.

Мета самостійної роботи — сприяти засвоєнню у повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси і важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни “Центральний банк і грошово-кредитна політика” розроблені відповідно до програми курсу “Центральний банк і грошово-кредитна політика” для студентів напрямку підготовки 050 “Економіка і підприємництво” освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” і призначені для самостійної та індивідуальної роботи студентів над дисципліною.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основне завдання вищої школи полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до самоосвіти, інноваційної діяльності.

Розв'язати це завдання неможливо лише шляхом передачі знань від викладача до студента. Потрібно перетворити студента з пасивного споживача знань в активного їх творця, здатного сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її розв'язання, знайти оптимальний результат.

Сучасна реформа вищої освіти — це, насамперед, перехід від парадигми навчання до парадигми освіти, самоосвіти. Тому самостійна робота студентів є не лише важливою формою навчального процесу, а й має стати його основою. Це передбачає орієнтацію на активні методи опанування знань, розвиток творчих здібностей, перехід від поточного до індивідуалізованого навчання з урахуванням потреб і можливостей особистості.

Посилення ролі самостійної роботи означає принципово нову організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Він повинен будуватись так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати у студентів здібності до саморозвитку, творчого застосування здобутих знань.

Активна самостійна робота студентів можлива лише за наявності серйозної та стійкої мотивації. Найпотужніший мотивуючий фактор — підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Активізують самостійну роботу такі фактори:

- корисність роботи, що виконується;
- участь студентів у творчій діяльності;
- інтенсивна педагогіка, що передбачає введення у навчальний процес активних методів навчання;
- використання мотивуючих факторів контролю знань (накопичувальна система оцінювання знань, рейтинг);
- індивідуалізація завдань, які виконуються в аудиторії та позааудиторний час, постійне їх оновлення;
- викладач, який може бути прикладом для студента як професіонал і творча особистість.

Основне завдання організації самостійної роботи — навчити студентів свідомо та самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, а потім з науковою інформацією. Закласти основи самоорганізації та самовиховання, сформулювати вміння та навички постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Планування самостійної роботи студентів

Для раціональної організації самостійної роботи студент повинен уміло розподілити свій час, передбачений навчальним планом для позааудиторної роботи. Загалом навчальний час студентів включає час, призначений для аудиторної (регламентованої) роботи (лекції, практичні заняття, консультації з викладачем, наукові конференції та олімпіади, складання іспиту) та позааудиторної роботи (підготовка до практичних занять та іспиту, написання контрольних робіт та індивідуальних завдань, доповідей, рефератів, проведення групових презентацій, робота з літературою в бібліотеці, пошук інформації в Інтернеті).

Форми самостійної роботи:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою;
- вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів;
- пошук та опрацювання матеріалів через мережу Інтернет;
- узагальнення та аналіз фактичних даних;
- проведення самостійних наукових досліджень;
- підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій;
- виконання індивідуальних завдань;
- написання контрольних робіт;
- підготовка до іспиту.

Форми контролю самостійної роботи:

- індивідуальні консультації та співбесіди;
- тестування, перевірка контрольних робіт;
- заслуховування рефератів та презентацій;
- перевірка творчих та ситуаційних завдань;
- проведення колоквиумів.

Опрацювання лекційного матеріалу — важливий процес опанування матеріалу курсу, оскільки під час лекції формуються наукові основи знань, опановується теоретичний і фактичний матеріал, виокремлюються головні проблеми та питання щодо тематичного змісту курсу. Для кращого засвоєння лекційного матеріалу після лекції слід прочитати конспект, внести необхідні правки та визначити основні аспекти.

Підготовка до практичних занять передбачає:

- вивчення рекомендованої до цієї теми літератури;
- пошук додаткових джерел інформації;
- підготовку відповідей на питання, що виносяться на практичне заняття;
- опанування нових термінів.

Обов'язковим є ведення конспекту для підготовки до практичних занять, в якому студент готує відповіді на питання, робить відповідні записи з опрацьованої літератури, веде словник.

Ефективність проведення практичного заняття визначається рівнем самостійної підготовки студентів.

Мета проведення практичного заняття — підвести підсумки самостійного опанування студентами навчального матеріалу, теоретичних джерел, тематичних завдань, а також закріплення знання та умінь з курсу.

Завдання практичного заняття — оволодіння студентами навичками публічного виступу, вмінням логічно, змістовно, аргументовано, переконливо висловлювати власні думки, роботи правильні висновки, пов'язувати матеріал навчального курсу із сучасними проблемами функціонування грошової та кредитної системи України.

Запорукою успішного проведення семінарського (практичного) заняття є ретельна підготовка до нього та раціональний розподіл часу. Треба враховувати, що на семінарському занятті оцінюються не лише відповіді на основні питання, а й інші форми роботи студентів, зокрема, ґрунтовні доповнення, повідомлення, участь в обговоренні виступів, правильна постановка проблемних питань до доповідача, доповіді, презентації тощо.

Самостійна робота з підручниками, науковою та періодичною літературою, вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів будується на основі роботи з каталогами та конспектування. Для раціонального запам'ятовування матеріалу потрібно підготувати невеликий конспект із викладенням тез чи головних думок, або посилань на конкретні сторінки книги чи журналу, що дає змогу швидко знаходити потрібний матеріал. При ксерокопіюванні журнальних статей слід виділяти (підкреслювати) основні думки.

Виконання індивідуальних завдань, написання контрольних робіт здійснюється студентами самостійно, на основі вивчення спеціальної літератури. Письмова контрольна робота — це одна з форм самостій-

ної роботи студентів із вивчення окремих тем і питань навчального курсу. Важливий засіб для перевірки знань студентів, при поточному та підсумковому контролі засвоєння матеріалу дисципліни.

Для самоперевірки якості засвоєння знань студентам пропонуються тести і творчі завдання. Результати тестування оцінюються викладачем, обговорюються на заняттях і враховуються при проміжному та підсумковому контролі.

Кожне завдання із самостійної роботи оцінюється за п'ятибальною системою, утворюючи таким чином певну суму балів за окремий навчальний модуль. Водночас набрана кількість балів за виконану самостійну роботу додається до загальної суми балів підсумкового тесту з кожного навчального модуля, індивідуальні роботи студента, семестрового контролю знань.

100 балів (оцінка “відмінно”) – студент повинен чітко і вільно володіти термінологією, логічно, вмотивовано виконувати теоретичні завдання, вміти визначати основне в матеріалі, технічно грамотно і логічно послідовно виконувати практичні завдання. Роботи мають бути виконані охайно, без істотних помилок. Можливе допущення однієї неточності у кожному завданні, що практично не впливає на результат виконання завдання загалом.

80 балів (оцінка “добре”) – студент повинен чітко і вільно володіти термінологією, технічно грамотно і послідовно виконувати практичні завдання, перелік яких відповідає навчальній темі дисципліни. Робота має бути виконана охайно, проте можливо допущення однієї–двох помилок у розрахунках або завдання, що істотно не впливають на виконання завдання загалом.

60 балів (оцінка “задовільно”) – студент не завжди чітко володіє термінологією, припускається змішування понять, не зовсім правильно виконує практичні завдання (однак виконане завдання досягає своєї мети), подає самостійно оформлені завдання, перелік яких відповідає навчальній програмі дисципліни. Припускається трьох і більше змістовних помилок, неточностей у розрахунках або ж подає роботу в неповному обсязі (за умови відсутності одного–двох завдань з усіх модулів).

40 балів (оцінка “незадовільно”) – студент виконав завдання не в повному обсязі. Припускається грубих помилок у роботі, не володіє спеціальною термінологією. Відповіді оцінюються як такі, що не досягли мети, оформлені недбало, з помилками, або ж контрольну ро-

боту подано в неповному обсязі (за умови відсутності 30 % завдань з усіх модулів).

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали усі завдання поточного контролю. Остаточна оцінка семестрового контролю враховує усі аспекти участі студента в навчальному процесі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Центральний банк: основи його діяльності та регулювання грошового обігу Виникнення та основи організації діяльності центральних банків
2	Основні напрями діяльності та операції центральних банків
3	Національний банк України — центральний банк держави
4	Організація і регулювання готівкового грошового обігу
5	Грошово-кредитна політика: сутність та інструменти її реалізації
6	Змістовий модуль II. Обслуговування, регулювання та нагляд за комерційними банками Кредитно-розрахункове обслуговування Національним банком України комерційних банків
7	Нагляд і регулювання банківської діяльності
8	Змістовий модуль III. Особливі повноваження Національного банку України Центральний банк — фінансовий агент уряду
9	Організація міжбанківських розрахунків
10	Валютне регулювання і контроль

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА”

Змістовий модуль І. Центральний банк: основи його діяльності та регулювання грошового обігу

Тема 1. Виникнення та основи організації діяльності центральних банків

Створення центральних банків. Об'єктивні передумови створення центральних банків. Визначення емісійного банку. Шляхи виникнення центральних банків. Чинники, які зумовили виникнення центральних банків. Історичні причини одержавлення центральних банків.

Статус та основи організації центральних банків. Поняття статусу центрального банку та правові акти, які його закріплюють. Особливість статусу центрального банку. Види центральних банків за формою власності. Моделі взаємодії центрального банку з урядом.

Незалежність центрального банку. Сутність та значення незалежності центрального банку. Компоненти незалежності центрального банку. Основні види незалежності центрального банку. Заходи, які закріплюють незалежність центрального банку. Заходи, що обмежують незалежність центрального банку. Взаємозв'язок між незалежністю центрального банку та ціновою стабільністю у країні.

Питання для самоконтролю

1. Баланс Національного банку України.
2. Індекси незалежності центральних банків.
3. Сутність цінової стабільності.
4. Чинники впливу на цінову стабільність.

Теми рефератів

1. Незалежність центральних банків: значення та проблеми забезпечення.
2. Незалежність Національного банку України: стан та шляхи підвищення.

3. Значення незалежності центральних банків для підтримки цінової стабільності.
4. Майбутнє центральних банків.

Література: основна [2; 3; 6; 10];
додаткова [2; 8; 13; 18; 20; 23; 25; 28; 33]

Тема 2. Основні напрями діяльності та операції центральних банків

Основні напрями діяльності центральних банків. Центральний банк — емісійний центр готівкового грошового обороту, “банк банків”, орган банківського регулювання і нагляду, банкір і фінансовий агент уряду, орган валютного регулювання і контролю, провідник грошово-кредитної політики, регулятивний, інформаційно-статистичний і аналітичний центр грошово-кредитної системи.

Роль центрального банку в економіці. Роль центрального банку як емісійного центру, як банку банків, як банку держави та як управляючого золотовалютними резервами.

Функції центральних банків. Основні цілі центральних банків. Динаміка структури прямих цілей, використовуваних центральними банками світу. Тенденція до визначення цінової стабільності основною стратегічною метою грошово-кредитної політики центральними банками світу. Основна функція Національного банку України.

Операції центральних банків. Основні операції центральних банків. Відображення операцій у балансі. Активи, зобов'язання і капітал центрального банку.

Питання для самоконтролю

1. Розвиток цілей центральних банків.
2. Стратегічні цілі центральних банків на сучасному етапі.
3. Переваги вибору єдиної стратегічної цілі грошово-кредитної політики центральних банків.
4. Перспективи розвитку центральних банків.

Теми рефератів

1. Основи організації та функціонування Федеральної резервної системи США.
2. Основи організації та функціонування Європейської системи центральних банків.
3. Основи організації та функціонування Банку Японії.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання

Складіть баланс центрального банку на основі наступних даних:

Найменування статті балансу	Сума, млрд дол.
Кошти та депозити в іноземній валюті	340,7
Монетарне золото	110,1
Цінні папери Уряду	79,4
Кредити Уряду	105,2
Основні засоби та нематеріальні активи	138,6
Банкноти та монети в обігу	260,5
Кошти банків	33,3
Кредити отримані	58,4
Статутний капітал	5
Фонди та інші резерви	11,0
Резерв переоцінювання основних засобів	5,3

Література: основна [2; 3; 6; 10];
додаткова [2; 8; 9; 13; 15; 18; 28; 32; 33]

Тема 3. Національний банк України – центральний банк держави

Становлення центрального банку в Україні. Створення Національного банку України. Особливості становлення НБУ. Правовий статус Національного банку України.

Незалежність Національного банку України. Підзвітність НБУ. Взаємини між Національним банком України та Кабінетом Міністрів України. Економічна самостійність НБУ. Операції, які забороняється здійснювати Національному банку.

Органи управління та структура Національного банку України. Особливості створення та повноваження Ради і Правління Національного банку України. Призначення Голови НБУ та його повноваження. Структура Національного банку України та його центрального апарату. Основні завдання та права територіальних управлінь Національного банку України.

Функції Національного банку України. Основна та інші функції НБУ.

Операції Національного банку України.

Фінанси Національного банку України. Доходи, витрати і прибуток НБУ. Особливості розподілу прибутку Національного банку.

Питання для самоконтролю

1. Кошторис доходів і витрат Національного банку України: сутність та порядок затвердження.
2. Статус територіальних управлінь Національного банку України.

Теми рефератів

1. Характеристика банків-попередників Національного банку України.
2. Взаємини Національного банку України з органами державної влади.
3. Економічні засади діяльності Національного банку України.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання

Складіть баланс Національного банку України на основі наступних даних:

Найменування статті балансу	Сума, млрд грн.
1	2
Кошти та депозити в іноземній валюті	70,7
Цінні папери нерезидентів	43,2
Статутний капітал	0,01
Основні засоби та нематеріальні активи	2,1
Фонди та інші резерви	1,8
Резерви переоцінювання іноземної валюти та банківських металів	3,4
Кошти державних установ	18,7
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	0,2
Кредити отримані	0,3
Зобов'язання перед МВФ	14,7
Внески в рахунок квоти МВФ	10,4
Резерви переоцінювання основних засобів	0,8
Авуари в СПЗ	0,008
Кошти банків	15,5
Монетарне золото	1,8
Банкноти та монети в обігу	82,1

1	2
Державні цінні папери України	0,4
Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	1,9
Кредити банкам та іншим позичальникам	1,4
Внутрішній державний борг	8,5
Інші активи	0,9
Інші зобов'язання	0,01

Література: основна [2; 6; 41; 43; 4];
додаткова [2; 5; 6; 8; 13; 15; 20; 23; 25; 27; 29–33]

Тема 4. Організація і регулювання готівкового грошового обігу

Центральний банк як емісійний центр готівкового грошового обороту. Поняття, суб'єкти, канали грошового обороту. Модель грошового руху. Функції емісії грошей. Стадії процесу створення грошей.

Організація та регулювання грошового обороту Національним банком України. Повноваження Національного банку України як емісійного центру готівкового грошового обороту.

Організація та регламентація емісійно-касової роботи в установах НБУ. Формування резервних фондів грошових знаків у Центральному сховищі та в територіальних управліннях НБУ. Організація роботи з готівкою територіальними управліннями НБУ. Порядок здійснення касових операцій територіальними управліннями НБУ. Збереження готівки та інших цінностей територіальними управліннями НБУ. Дослідження сумнівних банкнот (монет) національної валюти територіальними управліннями НБУ.

Прогнозування готівкового грошового обігу. Порядок розроблення територіальними управліннями НБУ прогнозів касових оборотів.

Регламентація касових операцій суб'єктів господарювання. Основні принципи організації обороту готівки суб'єктами господарювання.

Питання для самоконтролю

1. Пам'ятні та ювілейні монети.
2. Фідуціарна емісія.

Теми рефератів

1. Стан готівкового грошового обігу в Україні та шляхи його скорочення.
2. Монети: вчора, сьогодні, завтра.
3. Фінансові заходи боротьби з “відмиванням грошей”.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Для складання прогнозу касових оборотів на наступний квартал потрібно розрахувати суму видачі готівки на заробітну плату та інші види оплати праці (табл. 1).

Таблиця 1

№ пор.	Показник	Сума, умов. од.
1	Фонд оплати праці	22020
2	Прибутковий податок з робітників і службовців	5320
3	Утримання до Пенсійного фонду	1365
4	Утримання профспілкових внесків	1110
5	Перерахування заробітної плати на вклади у банках	5160
6	Виплати, пов'язані з оплатою праці з виручки (касових надходжень)	65
7	Сума, що виплачується у попередньому кварталі за строками, що припадають на квартал, на який розраховується прогноз	378

Завдання 2

Для складання прогнозу касових оборотів на наступний квартал необхідно розрахувати суму видачі готівки на заробітну плату та інші види оплати праці (табл. 2).

Таблиця 2

№ пор.	Показник	Сума, умов. од.
1	Фонд оплати праці	28400
2	Безготівкові утримання із заробітної плати, усього:	5870
	прибутковий податок із громадян	3550
	до Пенсійного фонду України	795
	до фонду зайнятості	311
	профспілкові внески	985
	інші утримання і виплати з виручки	229
3	Перерахування заробітної плати на рахунки закладами в банки	4600
4	Сума, що виплачується у кварталі, на який розраховується прогноз, за строками, що припадають на наступний квартал	58

Література: основна [2; 6; 8; 11–15; 19; 45; 46];
додаткова [1; 2; 5; 8; 13; 18; 22; 23; 25; 28; 33]

Тема 5. Грошово-кредитна політика: сутність та інструменти її реалізації

Сутність грошово-кредитної політики центрального банку.

Цілі грошово-кредитної політики. Поняття цілей грошово-кредитної політики та їх класифікація. Стратегічні, проміжні і тактичні цілі грошово-кредитної політики.

Зв'язки цілей грошово-кредитної політики центрального банку. Проблема визначення стратегічної цілі грошово-кредитної політики. Переваги встановлення єдиної стратегічної цілі грошово-кредитної політики.

Втрати від інфляції. Залежність втрат добробуту від інфляції.

Сутність цінової стабільності. Переваги цінової стабільності. Основні чинники впливу на цінову стабільність.

Цінова стабільність як основна мета грошово-кредитної політики: основні доводи, об'єктивність встановлення і тенденції сучасності. Динаміка структури прямих цілей центральних банків світу.

Основна функція Національного банку України. Стратегічні цілі грошово-кредитної політики Національного банку України. Стабільність грошової одиниці.

Механізм зв'язку між масою грошей та рівнем цін у ринковій економіці.

Механізм регулювання цін. Інструментарій грошово-кредитного регулювання. Інструменти та методи грошово-кредитної політики. Сутність методів та інструментів грошово-кредитної політики, їх класифікація.

Особливості використання інструментів грошово-кредитної регулювання. Історія виникнення, сутність, особливості використання у країнах з перехідними економіками та застосування Національним банком України, можливі шляхи вдосконалення політики обов'язкового резервування, процентної політики та операцій на відкритому ринку.

Питання для самоконтролю

1. Сутність трансмісійного механізму грошово-кредитної політики.
2. Канали трансмісійного механізму грошово-кредитної політики.
3. Класифікація чинників впливу на цінову стабільність.

4. Режим грошово-кредитної політики в Україні на сучасному етапі економічного розвитку.
5. Перспективи запровадження інфляційного таргетування в Україні.

Теми рефератів

1. Кейнсіанський підхід до грошово-кредитної політики.
2. Монетаристський підхід до грошово-кредитної політики.
3. Особливості визначення та реалізації грошово-кредитної політики в Україні на різних етапах перехідного періоду.
4. Цільова спрямованість грошово-кредитної політики в Україні.
5. Проблеми взаємозв'язку фіскальної і грошово-кредитної політики.
6. Вплив грошово-кредитної політики на цінову стабільність.
7. Грошово-кредитна політика в умовах переходу від стагнації до економічного зростання.
8. Процентна політика Національного банку України: сутність та оцінка її ефективності.
9. Політика обов'язкового резервування: українська практика та міжнародний досвід застосування.
10. Операції на відкритому ринку: сутність та практика використання Національним банком України.
11. Використання інструментів грошово-кредитного регулювання у країнах з розвинутою економікою та у країнах з перехідною економікою.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Використовуючи дані, наведені в табл. 1, розрахуйте грошовий мультиплікатор.

Таблиця 1

Показник	Сума, млн грн.
Грошова маса М1	51541
Гроші поза банками	33119
Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	43315
Резервні кошти банків	6928
Цінні папери власного боргу банку	188
Грошова маса М2	94855
Переказні кошти в національній валюті	18421
Інші кошти в Національному банку України	42

Завдання 2

Використовуючи дані, наведені в табл. 2, розрахуйте грошову базу.

Таблиця 2

Показник	Сума, млн грн.
Переказні кошти в національній валюті	18421
Грошова маса М1	51540
Цінні папери власного боргу банку	188
Грошова маса М2	94855
Переказні кошти в іноземній валюті та інші кошти	43315

Завдання 3

Використовуючи дані, наведені в табл. 3, розрахуйте грошову масу.

Таблиця 3

Показник	Сума, млн грн.
Резервні кошти банків	6928
Гроші поза банками	33119
Інші кошти в Національному банку України	42
Грошовий мультиплікатор	2,37

Завдання 4

Використовуючи дані, наведені в табл. 4, визначте рівень монетизації економіки.

Таблиця 4

Показник	Сума, млн грн.
Грошова маса М1 на початок року	98573
Грошова маса М1 наприкінці року	123276
Грошова маса М2 на початку року	193145
Грошова маса М2 наприкінці року	259413
Грошова маса М3 на початку року	194071
Грошова маса М3 наприкінці року	261063
Номинальний ВВП за рік	537667
Грошова база наприкінці року	97214

Завдання 5

Норма обов'язкового резервування умовно становить:

- за депозитами до запитання (r_1) – 10 %;
- за строковими депозитами (r_2) – 5 %.

Період резервування – 5 днів. Залишки коштів на строкових депозитних рахунках (ЗКДР_{ст}), рахунках до запитання (ЗКДР_{зап}) та на кореспондентському рахунку (ЗККР) відповідно становили (табл. 5):

Таблиця 5

Дні періоду	1	2	3	4	5
ЗКДР _{зап} , млн грн.	50	100	100	100	50
ЗКДР _{ст} , млн грн.	50	20	10	20	50
ЗККР, млн грн.	5	20	10	5	10

Визначити, чи дотримується банк нормативу резервування.

Завдання 6

Використовуючи дані, наведені в табл. 6, визначте рівень доларизації економіки.

Таблиця 6

Показник	Сума, млн грн.
Грошова маса МЗ наприкінці року	13650
Номинальний ВВП за рік	95650
Грошова база наприкінці року	8150
Індекс споживчих цін, %	112,5
Валютні кошти клієнтів на рахунках у банках наприкінці року	1750
Готівка на початок року	7050

Література: основна [2; 6; 9; 17; 23; 24; 28–31; 34; 36–40; 42; 47; 48];
додаткова [1; 4–7; 9; 11–18; 20; 21; 24–27; 29–36]

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. До історичних причин одержавлення центральних банків можна віднести:

- появу небезпеки у функціонуванні кредитної системи країни;
- необхідність активнішого втручання держави у сферу функціонування грошового обігу та кредиту;
- додаткову відповідальність центрального банку за адекватні пропорції обміну валют та забезпечення золотого вмісту валюти у зв'язку з переходом від золотозлиткового стандарту до золотодевізного;
- демонополізацію золота.

2. Центральний банк, 100 % капіталу якого належить комерційним банкам, за формою власності є:

- а) державним;
- б) акціонерним;
- в) змішаним.

3. Незалежність центрального банку передбачає:

- а) підзвітність урядові та парламенту;
- б) виконання центральним банком функцій, делегованих йому конституцією чи законом, нормативно схваленими історичними традиціями або практикою;
- в) втручання органів влади у процес встановлення орієнтирів діяльності центрального банку в межах його активності по забезпеченню його стратегічної цілі;
- г) визначення центральним банком інструментів грошово-кредитного регулювання разом з урядом.

4. До заходів, які закріплюють незалежність центрального банку, належать:

- а) прийняття законодавчих актів, що нормативно регулюють взаємини між урядом та центральним банком;
- б) згода парламенту на проведення центральним банком певної монетарної політики;
- в) призначення вищого керівництва центральних банків на тривалий термін;
- г) підзвітність центрального банку парламенту.

5. До заходів, які обмежують незалежність центрального банку, належать:

- а) законодавчо закріплена обов'язковість консультацій між урядом та центральним банком;
- б) призначення керуючих центральними банками після кількох років праці уряду та парламенту;
- в) підзвітність центрального банку парламенту та незалежність від уряду;
- г) згода парламенту на проведення центральним банком певної монетарної політики.

6. Центральний банк у ринковій економіці відіграє роль:

- а) емісійного центру, банку банків, банку держави та управляючого золотовалютними резервами;
- б) банку банків;
- в) банку банків та банку держави;
- г) емісійного центру.

7. Основною функцією Національного банку України відповідно до Конституції України є:

- а) підтримка цінової стабільності;
- б) забезпечення стабільності грошової одиниці України;
- в) підтримання стабільності банківської системи України;
- г) забезпечення економічного зростання.

8. Підтримання цінової стабільності в Україні:

- а) є основною стратегічною ціллю вітчизняної грошово-кредитної політики;
- б) здійснюється Національним банком України в межах його повноважень;
- в) не належить до прямої компетенції Національного банку України;
- г) є однією з макроекономічних цілей.

9. У структурі прямих цілей, які використовуються центральними банками світу, зростає питома вага:

- а) обмінного курсу;
- б) монетарної бази;
- в) цінової стабільності;
- г) грошової маси.

10. До активів Національного банку України належать:

- а) зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету;
- б) цінні папери інших країн;
- в) банкноти та монети в обігу;
- г) кошти уряду та інших клієнтів.

11. До зобов'язань Національного банку України належать:

- а) кошти банків;

- б) внески в рахунок квоти МВФ;
- в) основні засоби та нематеріальні активи;
- г) авуари в СПЗ.

12. Національний банк України було створено на базі:

- а) Державного банку СРСР;
- б) Українського державного банку;
- в) Українського республіканського банку Держбанку СРСР.

13. Національний банк України підзвітний в межах їх конституційних повноважень:

- а) Президенту України та Верховній Раді України;
- б) Президенту України та Кабінету Міністрів України;
- в) Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України;
- г) не підзвітний органам державної влади.

14. Підзвітність Національного банку України означає:

- а) призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку Верховною Радою України за поданням Президента України;
- б) доповідь Голови Національного банку Верховній Раді України про діяльність Національного банку;
- в) надання Президенту України та Верховній Раді України двічі на рік інформації про стан грошово-кредитного ринку в державі;
- г) розробка Основних засад грошово-кредитної політики спільно з Кабінетом Міністрів України.

15. Національному банку забороняється:

- а) здійснювати емісію банкнот;
- б) бути акціонером або учасником банків та інших підприємств, установ;
- в) здійснювати операції з нерухомістю;
- г) здійснювати торговельну, виробничу, страхову та іншу діяльність, яка не відповідає функціям Національного банку.

16. До складу Ради Національного банку України входить:

- а) 15 осіб;

- б) 20 осіб;
- в) 10 осіб;
- г) 25 осіб.

17. Строк повноважень членів Ради Національного банку України становить:

- а) 4 роки;
- б) 5 років;
- в) 7 років;
- г) 3 роки.

18. Основні засади грошово-кредитної політики розробляються:

- а) Радою Національного банку України до 15 вересня;
- б) Головою Національного банку України до 15 жовтня;
- в) Правлінням Національного банку України до 15 вересня;
- г) Радою Національного банку України до 1 січня.

19. До повноважень Ради Національного банку належать:

- а) розробка Основних засад грошово-кредитної політики і внесення їх Верховній Раді України для інформування, здійснення контролю за їх виконанням;
- б) прийняття рішення про збільшення розміру статутного капіталу Національного банку;
- в) прийняття рішення щодо економічних засобів та монетарних методів, необхідних для реалізації Основних засад грошово-кредитної політики;
- г) затвердження Регламенту Ради Національного банку України.

20. Голова Ради НБУ та його заступник обираються:

- а) Президентом України на 3 роки;
- б) Верховною Радою України на 5 років;
- в) Радою Національного банку України на 3 роки;
- г) Радою Національного банку України на 7 років.

21. Кількісний та персональний склад Правління Національного банку України затверджується:

- а) Радою Національного банку України за поданням Голови НБУ;
- б) Головою Національного банку України;

- в) Президентом України;
- г) Верховною Радою України.

22. До повноважень Правління Національного банку України належать:

- а) подання на затвердження Раді Національного банку України річного звіту Національного банку України, проекту кошторису доходів та витрат на наступний рік;
- б) затвердження штатного розпису Національного банку України та форм оплати праці;
- в) прийняття рішення про збільшення розміру статутного капіталу Національного банку;
- г) визначення аудиторської компанії для проведення аудиторської перевірки Національного банку, розгляд аудиторського висновку та затвердження бухгалтерського балансу Національного банку, публікація в офіційних друкованих засобах масової інформації щорічного балансу Національного банку України.

23. Голова Національного банку призначається на строк:

- а) 5 років;
- б) 4 роки;
- в) 3 роки;
- г) 7 років.

24. Голова Національного банку призначається на посаду:

- а) Президентом України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Верховною Радою України за поданням Президента України більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

25. Затвердження кошторису доходів та витрат Національного банку України здійснюється:

- а) Радою Національного банку України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Правлінням Національного банку України;
- г) Верховною Радою України.

26. До функцій Національного банку України належать:

- а) проведення грошово-кредитної політики;
- б) покриття дефіциту Державного бюджету;
- в) монопольне здійснення емісії національної валюти України та організація її обігу;
- г) підвищення рівня зайнятості.

27. Операціями Національного банку України є:

- а) участь у підготовці кадрів для банківської системи України;
- б) надання кредитів комерційним банкам для підтримки ліквідності;
- в) здійснення дисконтних операцій з векселями і чеками;
- г) купівля та продаж на вторинному ринку цінних паперів.

28. До доходів Національного банку України належать:

- а) процентні доходи;
- б) комісійні доходи;
- в) зменшення резервів;
- г) доходи від сеньйоражу.

29. До витрат Національного банку України належать:

- а) зменшення резервів;
- б) загальнобанківські витрати;
- в) податки, збори і обов'язкові платежі;
- г) інвестиції в асоційовані та інші компанії.

30. Національний банк України за підсумками року кошти на суму перевищення доходів над витратами, затвердженими на поточний рік:

- а) вносить до Державного бюджету України за звітний рік;
- б) спрямовує на власний розвиток;
- в) вносить до Державного бюджету України наступного за звітним року.

31. Територіальне управління Національного банку України здійснює функції:

- а) від імені Національного банку України;
- б) від імені Ради Національного банку України;
- в) від імені Правління Національного банку України.

32. Функціями емісії грошей є:

- а) забезпечення економіки засобами обігу, платежу, нагромадження для нормального її функціонування;
- б) контрольна;
- в) покриття дефіциту державного бюджету;
- г) регулююча.

33. Монопольне право емісії банкнот і розмінної монети в Україні має:

- а) Національний банк України;
- б) Уряд;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Кабінет Міністрів України.

34. В Україні після здобуття незалежності в обігу перебували такі грошові знаки (вказати в хронологічному порядку):

- а) карбованці, гривні;
- б) рублі, гривні;
- в) гривні;
- г) рублі, карбованці, гривні.

35. Прогноз касових оборотів по регіону складається територіальними управліннями НБУ на:

- а) декаду;
- б) квартал;
- в) місяць;
- г) рік.

36. До основних принципів організації обороту готівки суб'єктами господарювання належать:

- а) вільне отримання готівкових коштів усіма клієнтами з власних банківських рахунків;
- б) обов'язковість для всіх підприємств і організацій зберігання власних грошових коштів у банківських установах;
- в) відсутність обмеження розміру готівки, що перебуває в касах підприємств;
- г) можливість здійснення розрахунків у безготівковому та готівковому порядку.

37. Грошово-кредитна політика визначається як:

- а) комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення певних цілей заходів щодо регулювання грошового обігу і кредиту, які держава здійснює через центральний банк;
- б) комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення певних цілей заходів щодо регулювання грошового обігу і кредиту, які держава здійснює через казначейство;
- в) комплекс заходів щодо регулювання грошового обігу і кредиту, які держава здійснює через центральний банк;
- г) комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення певних цілей заходів щодо регулювання грошового обігу і кредиту, які держава здійснює через центральний банк.

38. За механізмом дії та характером впливу грошово-кредитна політика найбільш узгоджується з:

- а) ціновою політикою;
- б) кон'юнктурною політикою;
- в) фіскальною політикою;
- г) структурною політикою.

39. За часом дії цілі грошово-кредитної політики поділяють на:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) стратегічні і тактичні;
- в) стратегічні, проміжні і тактичні;
- г) проміжні і тактичні.

40. Які цілі грошово-кредитної політики утворюють кути “магічного” квадрата:

- а) цінова стабільність, економічне зростання, зайнятість;
- б) економічне зростання, зайнятість, рівновага платіжного балансу;
- в) цінова стабільність, зайнятість, рівновага платіжного балансу;
- г) цінова стабільність, економічне зростання, зайнятість, рівновага платіжного балансу.

41. До стратегічних цілей грошово-кредитної політики належать:

- а) стабільність процентних ставок;
- б) стабільність на валютних ринках;
- в) цінова стабільність;
- г) заохочення конкуренції.

42. Економічна змінна, за допомогою регулювання якої центральний банк впливає на досягнення стратегічних цілей грошово-кредитної політики, називається:

- а) проміжною ціллю;
- б) операційною ціллю;
- в) оперативною ціллю;
- г) тактичною ціллю.

43. Цілі грошово-кредитної політики, які спрямовані на регулювання основних економічних змінних через банківську систему виключно оперативними заходами центрального банку, називаються:

- а) операційними;
- б) стратегічними;
- в) тактичними;
- г) оперативними.

44. Пожвавлення / стримування кон'юнктури належить до:

- а) стратегічних цілей грошово-кредитної політики;
- б) проміжних цілей грошово-кредитної політики;
- в) тактичних цілей грошово-кредитної політики;
- г) оперативних цілей грошово-кредитної політики.

45. Головному призначенню центрального банку найбільше відповідає така ціль грошово-кредитної політики:

- а) економічне зростання;
- б) високий рівень зайнятості;
- в) рівновага платіжного балансу;
- г) цінова стабільність.

46. До фундаментальних економічних принципів щодо вибору цінової стабільності як основної стратегічної мети грошово-кредитної політики належать:

- а) витратність для економіки інфляції (дефляції), вищої за певне порогове значення;
- б) наявність компромісу між рівнями інфляції та реальним зростанням валового внутрішнього продукту у будь-якій економіці у довгостроковому періоді;

- в) відсутність компромісу між рівнями інфляції та реальним зростанням валового внутрішнього продукту у будь-якій економіці у довгостроковому періоді;
- г) важливість для оцінки нинішньої ефективності монетарної політики економічних очікувань щодо наступної монетарної політики та її можливих результатів.

47. Аналіз динаміки структури прямих цілей, які використовуються центральними банками світу, свідчить про те, що стійку тенденцію до зростання має:

- а) обмінний курс;
- б) інфляційне таргетування;
- в) монетарні агрегати;
- г) відсутність прямої цілі.

48. Досягнення економічного зростання було основною стратегічною метою грошово-кредитної політики Національного банку України протягом:

- а) 1991–1994 рр.;
- б) 1991–1993 рр.;
- в) 1991–1995 рр.;
- г) 1991–2000 рр.

49. Уперше обов'язкове резервування було запроваджено:

- а) у Франції в 1979 р.;
- б) у Німеччині в 1863 р.;
- в) у США в 1863 р.;
- г) у Великій Британії у 1961 р.

50. Політика обов'язкового резервування виконує такі функції:

- а) грошовий буфер;
- б) управління ліквідністю;
- в) регулювання грошової пропозиції;
- г) страхування.

51. Національним банком України політика обов'язкового резервування почала використовуватись з:

- а) 1992 р.;
- б) 1991 р.;

- в) 1990 р.;
- г) 1993 р.

52. Процентна політика особливо активно використовувалась у світовій практиці протягом:

- а) 30-х років XX ст.;
- б) 50–60-х років XX ст.;
- в) 50-х років XIX ст.;
- г) 50–70-х років XX ст.

53. До зменшення обсягу кредитування економіки призводить:

- а) зниження облікової ставки;
- б) підвищення облікової ставки;
- в) незмінність облікової ставки.

54. “Правило Тейлора” враховує:

- а) рівень інфляції та темпи зміни валового внутрішнього продукту;
- б) рівень інфляції;
- в) темпи зміни валового внутрішнього продукту.

55. До видів забезпечення, які приймаються Національним банком України при здійсненні рефінансування банків, належать:

- а) державні облігації України;
- б) депозитні сертифікати;
- в) застава майнових прав, що виникли в банку в результаті укладення кредитного договору між ним та відповідним суб'єктом господарювання для кредитів рефінансування строком користування до 14 днів;
- г) облігації місцевих позик, що вільно обертаються на ринку.

56. До основних вимог до банку, на підставі яких Національний банк України приймає рішення про підтримання ліквідності банку через відповідні інструменти рефінансування, належать:

- а) строк діяльності — не менше три роки після отримання ліцензії Національного банку на здійснення банківських операцій і відповідного письмового дозволу;

- б) строк діяльності — не менше ніж один рік після отримання ліцензії Національного банку на здійснення банківських операцій і відповідного письмового дозволу;
- в) наявність активів, які можуть бути прийняті Національним банком України в заставу;
- г) наявність ліцензії Національного банку України на здійснення відповідних банківських операцій та письмового дозволу, в тому числі за операціями з валютними цінностями та цінними паперами за дорученням клієнтів або від свого імені.

57. Обсяг наданого Національним банком України банку кредиту рефінансування (крім кредиту “овернайт”), у тому числі за кредитами з урахуванням поданої заявки, не повинен перевищувати:

- а) 50 % розміру регулятивного капіталу банку, розрахованого за даними останнього балансу;
- б) 40 % розміру регулятивного капіталу банку, розрахованого за даними останнього балансу;
- в) 60 % розміру регулятивного капіталу банку, розрахованого за даними останнього балансу;
- г) 30 % розміру регулятивного капіталу банку, розрахованого за даними останнього балансу.

58. Продаж цінних паперів Національним банком України комерційним банкам призводить до:

- а) зростання обсягу кредитування економіки;
- б) незмінності обсягу кредитування економіки;
- в) зменшення обсягу кредитування економіки.

Змістовий модуль II. Обслуговування, регулювання та нагляд за комерційними банками

Тема 6. Кредитно-розрахункове обслуговування Національним банком України комерційних банків

Характеристика кредитів рефінансування центральних банків. Економічна сутність та призначення кредитів рефінансування. Види кредитів рефінансування.

Еволюція кредитних відносин Національного банку України з комерційними банками. Сучасні механізми рефінансування Національним банком України комерційних банків. Основні та додаткові

вимоги Національного банку України до комерційних банків для прийняття рішення про підтримання ліквідності банку через інструменти рефінансування. Процентна ставка, строк користування та забезпечення кредитів рефінансування. Надання комерційним банкам кредитів “овернайт”. Проведення рефінансування комерційних банків через тендери. Основні принципи проведення операцій РЕПО. Надання комерційним банкам стабілізаційного кредиту.

Питання для самоконтролю

1. Операції Національного банку України з депозитними сертифікатами.
2. Розвиток ринку цінних паперів в Україні.

Теми рефератів

1. Кредитні відносини федеральних резервних банків США з комерційними банками.
2. Кредитні відносини Європейського центрального банку з комерційними банками єврозони.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Національний банк України надає кредити на тендерній основі. На тендер виставлені ресурси на суму 140 тис. грн. Заявки банків на тендер наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Банк	Сума заявки, тис. грн.	Запропоновані процентні ставки, % річних
А	20	12,5
Б	70	12,6
В	30	12,4
Г	40	12,3
Д	50	12,7

Національний банк України проводить процентний тендер.

Визначити:

1. Які заявки будуть задоволені і за якою процентною ставкою?
2. Як здійснюється оформлення тендерного кредиту?

Завдання 2

Національний банк України проводить кредитний тендер. На тендер виставлені ресурси на суму 150 тис. грн. Заявки банків на кредити наведені у табл 2. Національний банк України проводить кількісний тендер.

Таблиця 2

Банк	Сума заявки, тис. грн.
А	100
Б	40
В	60
Г	80
Д	20

Визначити:

1. Які заявки будуть задоволені, в якій сумі та за якою процентною ставкою?
2. В який спосіб здійснюється погашення кредитів, отриманих на тендері Національного банку України?

Завдання 3

Комерційний банк звернувся до Національного банку України за отриманням кредиту “овернайт” на суму 95 000 грн. Як забезпечення кредиту були надані державні цінні папери вартістю 100 000 грн.

Визначити:

1. Яким критеріям має відповідати комерційний банк, що звернувся за кредитом “овернайт” до Національного банку України?
2. Як визначити достатність забезпечення кредиту?
- 3) Які документи необхідні для отримання кредиту “овернайт”?

Література: основна [6; 8; 40];
додаткова [1; 2; 15; 25; 33]

Тема 7. Нагляд і регулювання банківської діяльності

Економічна сутність, необхідність, цілі та завдання банківського регулювання та нагляду.

Організація системи банківського регулювання і нагляду. Інституціональна побудова системи банківського регулювання і нагляду. Основні повноваження регулятивно-наглядових органів. Національ-

ний банк України як орган банківського регулювання і нагляду. Форми нагляду за банками.

Основні напрями та форми регулювання банківської діяльності.

Нормативні та економічні основи сучасного нагляду в Україні. Шляхи здійснення Національним банком України функцій банківського регулювання і нагляду. Вступний контроль. Попередній контроль. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків в Україні. Поточний контроль. Особливий контроль. Документальний контроль. Фактичний контроль.

Страхування банківських ризиків. Порядок створення та використання резервів на покриття можливих збитків за кредитними операціями, операціями з цінними паперами, дебіторською заборгованістю.

Система гарантування депозитів. Поняття та зарубіжний досвід організації системи гарантування депозитів. Принципи побудови систем гарантування вкладів у країнах, що розвиваються. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: створення, принципи організації, джерела формування коштів.

Заходи впливу на комерційні банки за порушення законодавства. Заходи впливу попереднього реагування. Примусові заходи. Підстави для застосування Національним банком України заходів впливу на комерційні банки.

Фінансове оздоровлення банків. Сутність фінансового оздоровлення. Програма фінансового оздоровлення: порядок її розробки і затвердження, прийняття рішення про її відміну.

Питання для самоконтролю

1. Інституційна побудова системи банківського регулювання та нагляду в зарубіжних країнах.
2. Регулювання банківської діяльності в зарубіжних країнах.

Теми рефератів

1. Базельський комітет з питань регулювання діяльності банків: функції, завдання та роль у діяльності національних органів банківського нагляду.
2. Регулювання Національним банком України ризиків у діяльності банків.

3. Регулювання діяльності комерційних банків за допомогою економічних нормативів.
4. Система страхування депозитів у зарубіжних країнах.
5. Проблеми створення та функціонування системи гарантування депозитів в Україні.
6. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні: інституційні основи діяльності, функції, завдання та повноваження.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Відомі такі дані про діяльність банку на звітну дату (тис. грн.):

Загальні активи банку — 12 100,

з них:

кошти на коррахунках — 750;

кошти в касі — 70;

зі строком погашення до 30 днів — 5200;

зі строком погашення до 1 року — 6100.

Загальні зобов'язання — 19400,

з них:

зобов'язання до запитання — 5200;

поточні зобов'язання — 6500;

короткострокові зобов'язання — 7700.

Визначити нормативи ліквідності (миттєвої, поточної, короткострокової) та зробити висновки щодо дотримання банком оптимальних значень даних нормативів.

Завдання 2

Відомі такі звітні дані комерційного банку (млн грн.):

статутний капітал — 11;

резервний фонд — 0,8;

додатковий капітал — 14;

нерозподілений прибуток — 0,1;

вкладення в акції підприємств — 0,9;

вкладення в інші банки на умовах субординованого боргу — 0,5;

активи банку — 230;

активи з урахуванням рівня ризику — 190;

фактичні резерви за активними операціями — 70.

Визначити:

- 1) норматив адекватності регулятивного капіталу банку;
- 2) норматив адекватності основного капіталу банку;
- 3) оцінити дотримання цих нормативів.

Завдання 3

Звітні дані банку містять таку інформацію (тис. грн.):

- статутний капітал — 9500;
 - резервний фонд — 3700;
 - прибуток поточного року — 2500;
 - прибутки минулих років — 700;
 - резерви за кредитами інсайдерам — 180;
 - резерв під стандартну заборгованість за кредитами — 1100;
 - субординований борг — 7500;
 - сума позабалансових вимог стосовно всіх інсайдерів — 510.
- Активи, всього — 24700,
- у т. ч. позички, надані інсайдерам — 4500;
 - сума врахованих банком векселів інсайдерів — 1700;
 - вкладення в акції банків — 1200;
 - вкладення в дочірні компанії — 970;
 - вкладення в банки на умовах субординованого боргу — 340.

Визначити норматив максимального розміру кредитів, гарантій і поручительств, наданих інсайдерам та оцінити дотримання банком цього нормативу.

Завдання 4

Звітні дані банку містять таку інформацію, тис. грн.:

- статутний капітал — 14 800;
 - резервний фонд — 4 100;
 - прибуток поточного року — 1 100;
 - прибутки минулих років — 200;
 - резерв під зменшення корисності цінних паперів — 400;
 - субординований борг — 11 200;
 - сума позабалансових вимог стосовно всіх інсайдерів — 510.
- Активи, всього — 42 300,
- у т. ч. акції банків — 1200;
 - акції підприємств — 1400;
 - вкладення в дочірні компанії — 900;
 - вкладення в банки на умовах субординованого боргу — 700.

Визначити норматив загальної суми інвестування та оцінити дотримання банком цього нормативу.

Завдання 5

У звітах банку відображені такі дані, млн грн.:

- сукупна заборгованість за позиками одного позичальника — 5;
- позабалансові зобов'язання банку щодо цього позичальника — 0,3;
- фактичний резерв за кредитами цього позичальника — 0,2;
- статутний капітал — 9;
- резервний фонд — 2,5;
- резерв під стандартну заборгованість за кредитами — 4;
- поточний прибуток — 3;
- нерозподілений прибуток — 0,4;
- вкладення в акції та статутні фонди підприємств — 0,7;
- вкладення в акції банків — 0,9.

Визначити норматив максимального розміру на одного контрагента та оцінити дотримання банком цього нормативу.

Завдання 6

Регулятивний капітал комерційного банку становить 11 400 тис. грн, норматив адекватності регулятивного капіталу — 14,5 %. Фактично сформований резерв за кредитами з великим ризиком — 350 тис. грн, перелік найбільших позичальників банку (враховуючи 100 % позабалансових зобов'язань) включає в себе, тис. грн. (табл. 1).

Таблиця 1

Позичальник	Залишок заборгованості	Позичальник	Залишок заборгованості
А	1800	Г	2500
Б	2700	Д	2100
В	2400	Е	1700

Визначити норматив “великих” кредитних ризиків та оцінити дотримання банком цього нормативу.

Завдання 7

За звітними даними комерційного банку відомості щодо дебіторської заборгованості, яка виникла на підставі угод, тис. грн. (табл. 2).

Таблиця 2

Строк з дня закінчення дії угоди, днів	Норматив резервування, %	Станом на 01.02		Станом на 01.03	
		сума заборгованості	резерв	сума заборгованості	резерв
До 30		170		306	
31–60		255		204	
61–90		120		105	
Понад 90		85		34	

Визначити розрахункову суму резерву на покриття можливих втрат від дебіторської заборгованості станом на 01.02 та 01.03 поточного року та відкоригувати розмір резерву на кожну дату, якщо відомо, що станом на 01.02 цього року фактично сформований резерв становив 100 тис. грн.

Завдання 8

Визначити за даними табл. 3 нормативи відкритої валютної позиції за умови, що регулятивний капітал становить 37 млн грн та оцінити дотримання банком цього нормативу (тис. грн.):

Таблиця 3

Валюта	За балансовими рахунками		За позабалансовими рахунками		Курс НБУ, грн. за одиницю валюти
	активи в іновалюті	зобов'язання в іновалюті	активи в іновалюті	зобов'язання в іновалюті	
USD	1750	900	150	–	5,3
CAD	500	750	–	–	3,7
EUR	1400	380	–	70	6,1

Завдання 9

На основі даних, наведених у табл. 4, необхідно розрахувати суму резерву для покриття можливих збитків за кредитними операціями, враховуючи те, що резерв по даному кредитному портфелю раніше не формувався, тис. грн.

Таблиця 4

Класифікація кредитного портфеля за ступенем ризику	Сума кредиту	Вид забезпечення кредиту		
		Рухоме, нерухоме майно	Державні цінні папери	Гарантії Кабінету Міністрів України
Стандартні	100 000 150 000	150 000	150 000	
Під контролем	130 000 200 000 250 000	250 000	200 000	250 000
Субстандартні	100 000 80 000	200 000	80 000	

Завдання 10

На основі наведених даних потрібно розрахувати суму резерву для пакета цінних паперів:

вид цінних паперів — прості акції;

кількість — 100 шт.;

номінал — 10 грн;

доля банку в капіталі емітента — 10 %;

чистий прибуток емітента — 2000 грн;

ставка KIBOR 90 днів — 18 %;

клас емітента визначений — Б.

Завдання 11

У портфелі цінних паперів банку на продаж знаходиться група цінних паперів з такими даними:

вид цінних паперів — депозитний сертифікат;

кількість — 1 шт.;

номінал — 1000 грн.;

ставка дохідності — 24 % річних (2 % щомісяця);

період, що лишився до погашення — 2 місяця;

ставка KIBOR 30 днів — 24 % річних (2 % щомісяця);

ставка KIBOR 60 днів — 36 % річних (3 % щомісяця);

клас емітента визначений — Б.

Визначити розмір резерву від зменшення корисності цінного папера.

Література: основна [2–4; 6; 7; 9; 10; 16; 21; 22; 25; 27; 32–35];

додаткова [1; 2; 8; 13; 15; 18; 19; 25; 27; 32; 33]

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Залежно від цільового характеру кредити рефінансування поділяються на:

- а) прями та кредити, що надаються шляхом аукціону;
- б) облікові та ломбардні;
- в) коригуючі та сезонні.

2. Тендер, на якому Національний банк України наперед встановлює процентну ставку, за якою банки можуть отримати кредити рефінансування або розмістити в Національному банку України кошти, називається:

- а) кількісним;
- б) процентним;
- в) визначеним.

3. Національний банк може прийняти рішення про підтримання ліквідності банку через інструменти рефінансування, якщо строк діяльності банку менш як:

- а) один рік після отримання ліцензії Національного банку України на здійснення банківських операцій і відповідного письмового дозволу;
- б) один рік після державної реєстрації банку;
- в) три роки після отримання ліцензії Національного банку України на здійснення банківських операцій і відповідного письмового дозволу;
- г) три роки після державної реєстрації банку.

4. Обсяг коштів, що може отримувати один банк з обсягу коштів, запропонованих Національним банком України на тендері з підтримання ліквідності банків, не має перевищувати:

- а) 20 %;
- б) 50 %;
- в) 30 %;
- г) 100 %.

5. Створення державними чи уповноваженими органами системи норм і правил здійснення банківської діяльності називається:

- а) банківським наглядом;

- б) банківським контролем;
- в) банківським регулюванням.

6. Функції банківського нагляду можуть виконувати:

- а) лише центральні банки;
- б) центральні банки та спеціальні установи, створені під егідою міністерства фінансів, або незалежні установи, підзвітні парламенту;
- в) спеціальні установи, створені під егідою міністерства фінансів, або незалежні установи, підзвітні парламенту;
- г) незалежні установи, підзвітні парламенту.

7. Функцію банківського регулювання і нагляду в Україні виконує:

- а) Національний банк України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховна Рада України.

8. До основних напрямів банківського регулювання, які визначені на основі рекомендацій Базельського комітету, належать:

- а) порядок реєстрації комерційних банків;
- б) порядок регулювання кореспондентських відносин;
- в) принципи та стандарти бухгалтерського обліку та звітності;
- г) порядок надання банкам ліцензій на здійснення банківських операцій.

9. Адміністративна форма регулювання банківської діяльності передбачає:

- а) застосування фінансових санкцій;
- б) установлення вимог та обмежень щодо діяльності банків;
- в) визначення процентної політики;
- г) управління золотовалютними резервами.

10. Індикативна форма регулювання банківської діяльності передбачає:

- а) застосування адміністративних стягнень;
- б) установлення норм відрахувань до резервів на покриття втрат за активними операціями;

- в) ліцензування банківської діяльності;
- г) регулювання операцій на відкритому ринку.

11. Контроль, який полягає у визначенні методів перевірки банків і розробленні заходів щодо поліпшення їх фінансового становища, називається:

- а) вступним;
- б) попереднім;
- в) поточним.

12. Контроль, який полягає у виконанні економічних нормативів, встановленні вимог до ведення справ банками чи іншими фінансово-кредитними установами з мінімальним ризиком, забороні або обмеженні здійснення ними окремих видів діяльності, застосуванні санкцій відповідно до чинного законодавства, називається:

- а) поточним;
- б) попереднім;
- в) вступним.

13. На етапі реєстрації та ліцензування банківської діяльності здійснюється:

- а) вступний контроль;
- б) попередній контроль;
- в) поточний контроль.

14. Контроль, що застосовується зазвичай одночасно із застосуванням заходів впливу, у разі виникнення в банку некерованої ситуації, називається:

- а) поточним;
- б) попереднім;
- в) особливим.

15. З метою розрахунку резерву під кредитні ризики банки мають здійснювати класифікацію кредитного портфеля за кожною кредитною операцією залежно від:

- а) фінансового стану позичальника;
- б) стану обслуговування позичальником кредитної заборгованості;

- в) рівня забезпечення кредитної операції;
- г) а, б, в.

16. Для розрахунку резерву на покриття можливих втрат за кредитними операціями визначається:

- а) чистий кредитний ризик;
- б) валовий кредитний ризик;
- в) вартість забезпечення кредитної операції.

17. До якого класу при здійсненні класифікації позичальників — юридичних осіб за результатами оцінювання їх фінансового стану можна віднести позичальника, фінансова діяльність якого добре організована, економічні показники знаходяться в межах установлених значень, вище керівництво має відмінну ділову репутацію, кредитна історія бездоганна:

- а) клас “А”;
- б) клас “Б”;
- в) клас “В”;
- г) клас “Г”.

18. Яким вважається стан обслуговування боргу юридичною особою, якщо кредит пролонговано зі зниженням класу позичальника на термін від 91 до 180 днів, а відсотки сплачуються вчасно або з максимальною затримкою до 30 днів:

- а) незадовільним;
- б) добрим;
- в) слабким.

19. Який коефіцієнт резервування встановлюється, якщо кредит віднесено до сумнівного:

- а) 30 %;
- б) 20 %;
- в) 100 %;
- г) 50 %.

20. Формування резерву під прострочені та сумнівні щодо отримання нараховані доходи банки здійснюють за доходами, які є сумнівними щодо отримання, нарахованими і простроченими понад:

- а) 31 день;

- б) 61 день;
- в) 91 день.

21. Який коефіцієнт резервування встановлюється, якщо кількість днів з часу виникнення на балансі дебіторської заборгованості з придбання нематеріальних активів становить 182 дні, а кількість днів прострочення – 10 днів:

- а) 50 %;
- б) 20 %;
- в) 10 %;
- г) 30 %.

22. Резервуванню не підлягають цінні папери, які обліковують-ся:

- а) акції бірж;
- б) акції депозитаріїв;
- в) у портфелі цінних паперів на продаж за справедливою вартістю.

23. До якого класу належить емітент, якщо пройшло не менше як 5 років з часу державної реєстрації:

- а) клас "А";
- б) клас "Б";
- в) клас "В";
- г) клас "Г".

24. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб в Україні було створено у:

- а) 1991 р.;
- б) 1992 р.;
- в) 1993 р.;
- г) 1999 р.

25. Скільки відсотків від зареєстрованого статутного капіталу банку становить початковий збір до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні:

- а) 3 %;
- б) 1 %;

- в) 5 %;
- г) 10 %.

26. Скільки відсотків від загальної суми вкладів і процентів з них становлять регулярні збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні:

- а) 0,5 %;
- б) 1 %;
- в) 2 %;
- г) 3 %.

27. Упродовж якого терміну комерційний банк повинен розробити програму фінансового оздоровлення, затвердити її на правлінні та раді банку і подати на узгодження до територіального управління Національного банку України з дня отримання письмового попередження:

- а) 10 робочих днів;
- б) 20 робочих днів;
- в) 30 робочих днів;
- г) 5 робочих днів.

28. Протягом якого терміну територіальне управління Національного банку України з дня отримання програми фінансового оздоровлення розглядає її щодо ефективності та відповідності вимогам Національного банку України:

- а) 10 днів;
- б) 5 днів;
- в) 20 днів;
- г) 30 днів.

29. Протягом якого терміну Національний банк України розглядає програму фінансового оздоровлення та готує відповідні пропозиції Комісії Національного банку України з питань регулювання діяльності банків:

- а) 5 робочих днів;
- б) 10 робочих днів;
- в) 15 робочих днів;
- г) 20 робочих днів.

30. Яким строком дії обмежена програма фінансового оздоровлення комерційного банку:

- а) 2 місяці;
- б) 3 місяці;
- в) 4 місяці;
- г) 6 місяців.

31. Субординованим боргом вважаються звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які за умовою контракту не можуть бути вилучені з банку раніше:

- а) 5 років;
- б) 8 років;
- в) 3 років;
- г) 6 років.

32. Тендер, під час оголошення якого банки у своїх заявках до Національного банку України зазначають процентну ставку, за якою вони погоджуються одержати кредит рефінансування, називається:

- а) кількісним;
- б) процентним;
- в) визначеним.

33. Розмір відшкодування коштів за вкладами, включаючи відсотки, за рахунок коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні, становить:

- а) 50 000 грн;
- б) 25 000 грн;
- в) 15 000 грн;
- г) 10 000 грн.

34. Національний банк України у разі недотримання банком нормативу обов'язкового резервування протягом календарного року має право накладати штраф у розмірі не більше ніж:

- а) 1 % від суми зареєстрованого статутного фонду;
- б) 2 % від суми зареєстрованого статутного фонду;
- в) 3 % від суми зареєстрованого статутного фонду.

35. Розмір штрафу за перше порушення банком порядку, строків і технології виконання банківських операцій протягом календарного року, що встановлені нормативно-правовими актами Національного банку України, становить:

- а) 0,05 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку (також може застосовуватися письмове застереження щодо потреби усунення допущеного порушення);
- б) 0,01 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку (також може застосовуватися письмове застереження щодо потреби усунення допущеного порушення);
- в) 0,1 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку (також може застосовуватися письмове застереження щодо потреби усунення допущеного порушення).

36. Розмір штрафу за друге однотипне порушення банком порядку, строків і технології виконання банківських операцій протягом календарного року, що встановлені нормативно-правовими актами Національного банку України, становить:

- а) 0,05 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку;
- б) 0,05 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку (також може застосовуватися письмове застереження щодо потреби усунення допущеного порушення);
- в) 0,1 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку (також може застосовуватися письмове застереження щодо потреби усунення допущеного порушення).

37. Загальна сума штрафів за подання недостовірної інформації та звітності, що встановлені нормативно-правовими актами Національного банку України, а також неподання або несвоєчасне їх подання, що нарахована за місяць (в якому допущені порушення), не може становити більше ніж:

- а) 2 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку;
- б) 0,5 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку;
- в) 1 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку.

38. Протягом якого терміну з дня виявлення порушення Національним банком України здійснюється накладення штрафів на банки за порушення порядку, строків і технології виконання бан-

ківських операцій, що встановлені нормативно-правовими актами Національного банку України?

- а) шести місяців;
- б) одного місяця;
- в) трьох місяців.

39. Штраф за порушення в діяльності філії банку накладається на:

- а) філію;
- б) банк — юридичну особу;
- в) банк — юридичну особу та філію.

40. Національний банк має право призначити тимчасову адміністрацію банку в разі:

- а) систематичних порушень банком законних вимог Національного банку;
- б) зменшення розміру регулятивного капіталу банку на 10 % протягом останніх 6 місяців, виявлених за даними звітності або під час інспектування при одночасному порушенні хоча б одного економічного нормативу;
- в) арешту керівників банку або визнання їх судом винними у вчиненні злочину;
- г) а, в.

41. Тимчасовим адміністратором може бути:

- а) юридична особа, яка здійснює професійну діяльність, що пов'язана з тимчасовою адміністрацією та/або ліквідацією банків, наданням аудиторських, юридичних або консультаційних послуг і має не менш як трьох працівників із сертифікатом Національного банку України на право здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків;
- б) фізична особа — незалежний експерт (за договором);
- в) службовець Національного банку України;
- г) фізична особа — кредитор комерційного банку.

42. Тимчасовий адміністратор (керівник тимчасової адміністрації) може бути усунений від виконання обов'язків тимчасового адміністратора:

- а) за власним бажанням;

- б) за рішенням Правління Національного банку;
- в) за власним бажанням або за рішенням Правління Національного банку.

43. Протягом якого періоду з дня свого призначення тимчасовий адміністратор подає територіальному управлінню Національного банку України (відповідному підрозділу банківського нагляду центрального апарату, що безпосередньо здійснює нагляд за банком) попередній письмовий звіт про свою роботу відповідно до вимог чинного законодавства України?

- а) одного місяця;
- б) двох місяців;
- в) трьох місяців.

44. Контроль за діяльністю тимчасового адміністратора покладається на:

- а) Національний банк України (відповідний підрозділ банківського нагляду центрального апарату, що безпосередньо здійснює нагляд за банком);
- б) Правління Національного банку України;
- в) територіальне управління Національного банку України (відповідний підрозділ банківського нагляду центрального апарату, що безпосередньо здійснює нагляд за діяльністю банку).

45. Для продажу активів банку, балансова вартість яких перевищує один відсоток статутного капіталу банку, а також філії банку як цілісного майнового комплексу тимчасовий адміністратор повинен отримати обов'язкову згоду:

- а) Національного банку України;
- б) територіального управління Національного банку України;
- в) Правління Національного банку України.

46. Тимчасовий адміністратор організовує продаж банку за дозволом:

- а) Правління Національного банку України;
- б) Національного банку України;
- в) Комісії Національного банку.

47. Ліквідатор не має права:

- а) використовувати або давати згоду використання майнових активів банку, що ліквідується, у власних інтересах або в інтересах третіх осіб;
- б) брати зобов'язання від імені Національного банку України без його письмового дозволу;
- в) повертати власнику всі активи та матеріальні цінності, що є в довірчому управлінні банку;
- г) припиняти трастові зобов'язання банку.

48. Розмір субординованого капіталу не може перевищувати:

- а) 50 % розміру основного капіталу;
- б) 30 % розміру основного капіталу;
- в) 15 % розміру основного капіталу.

49. Нормативне значення нормативу адекватності основного капіталу має бути не меншим ніж:

- а) 2 %;
- б) 4 %;
- в) 6 %;
- г) 5 %.

50. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента не має перевищувати:

- а) 10 %;
- б) 15 %;
- в) 20 %;
- г) 25 %.

Змістовий модуль III. Особливі повноваження Національного банку України

Тема 8. Центральний банк — фінансовий агент уряду

Операції, які виконують центральні банки у ролі фінансових агентів уряду.

Еволюція кредитних відносин Національного банку України з урядом.

Роль Національного банку України у процесі обслуговування внутрішнього та зовнішнього державного боргів. Сутність державно-

го боргу та його класифікація залежно від джерел залучення коштів. Внутрішній державний борг: складові та основні методи фінансування. Зовнішній державний борг: поняття та складові. Заходи щодо розробки ефективної стратегії управління державним боргом. Операції, які виконує Національний банк України як “банкір уряду”. Критичний розмір боргових зобов’язань держави.

Касове виконання державного бюджету: зміст та роль Національного банку України в його забезпеченні. Касове виконання державного бюджету: сутність та системи виконання. Розвиток системи касового виконання бюджету в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Переваги та обмеженість функції “фінансового агенту” уряду в Україні.
2. Регулятивна і контрольна функція Національного банку України на ринку державних цінних паперів в Україні.
3. Інші функції Національного банку України у процесі обслуговування, випуску, обігу та погашення державних боргових зобов’язань.

Теми рефератів

1. Особливості кредитних відносин центральних банків з урядом у країнах, що розвиваються.
2. Специфіка діяльності Національного банку України на первинному ринку державних цінних паперів у 1996–2006 рр.
3. Роль Федеральної резервної системи США в управлінні державним боргом країни.
4. Проблеми та перспективи обслуговування зовнішнього боргу України.
5. Моделі касового виконання державного бюджету.
6. Динаміка зовнішнього боргу найбільших країн-боржників.
7. Витрати на обслуговування зовнішнього боргу.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання

Визначити на основі даних таблиці:

- 1) процентні ставки, за якими при визначеній ціні власник облігації може отримати вказаний дохід;
- 2) ціну облігації при вказаних процентних ставках.

За умовою задачі номінальна вартість облігацій становить 15 000 одиниць та приносить річний дохід у розмірі 750 одиниць.

Ціна облігацій, умов. од.	Процента ставка, %
15000	–
–	12
18000	–
19500	–
–	15

Література: основна [6; 27; 29; 42];
додаткова [1; 2; 8; 13; 18; 25; 33]

Тема 9. Організація міжбанківських розрахунків

Сутність, класифікація та основи організації міжбанківських розрахунків. Сутність та призначення міжбанківських розрахунків. Роль центрального банку в організації міжбанківських розрахунків. Завдання центрального банку при організації платіжної системи країни. Проблеми здійснення міжбанківських розрахунків. Класифікація міжбанківських розрахунків. Спосіб здійснення міжбанківських розрахунків. Сутність кореспондентських рахунків та їх види.

Система електронних платежів Національного банку України. Платіжна система України. Сутність, основні завдання та функції системи електронних платежів Національного банку України. Підходи системи електронних платежів до обслуговування рахунків учасників. Моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунка. Побудова системи електронних платежів Національного банку України. Програмне забезпечення системи електронних платежів Національного банку України. Прямі та непрямі учасники СЕП НБУ. Схема функціонування СЕП НБУ впродовж дня. Сучасні тенденції та перспективи розвитку СЕП Національного банку України.

Питання для самоконтролю

1. Роль Національного банку України у забезпеченні розвитку ринку платіжних карток в Україні.
2. Організація міжбанківських розрахунків у розвинутих країнах.

Теми рефератів

1. Функціонування системи електронних платежів Національного банку України.
2. Тенденції розвитку системи електронних платежів Національного банку України.

Література: основна [2, 6, 8];
додаткова [1; 2; 8; 13; 15; 22; 25; 27; 32; 33]

Тема 10. Валютне регулювання і контроль

Місце та роль центрального банку в регулюванні зовнішньоекономічних відносин. Сутність, цілі та інструменти валютної політики. Коротко- та довгострокова валютна політика. Складові валютної політики. Національний банк України як головний валютний орган держави.

Економічна сутність, необхідність та завдання валютного регулювання. Рівні регулювання валютної системи. Зміст системи валютного регулювання. Повноваженнями Національного банку України у сфері валютного регулювання. Об'єкт та суб'єкти валютного регулювання і контролю в Україні.

Методи валютного регулювання: сутність та їх використання Національним банком України. Валютні інтервенції. Девальвація та ревальвація валют. Дисконтна (облікова) політика. Девізна валютна політика. Управління валютними резервами. Валютні обмеження: сутність та форми.

Сутність валютного курсу. Види режимів валютного курсу. Котирування валют. Функції валютного курсу. Купівельна спроможність валюти. Типи режимів курсу національної валюти. Характеристика валютних курсів.

Курсова політика Національного банку України. Розвиток валютного ринку в Україні. Встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют.

Валютне ліцензування комерційних банків. Умови для отримання ліцензії Національного банку України на право здійснення операцій з валютними цінностями. Індивідуальні ліцензії: сутність та операції, які потребують її отримання. Порядок отримання ліцензії на валютні операції. Генеральні ліцензії.

Створення та функціонування системи валютного регулювання в Україні.

Золотовалютні резерви у системі валютного регулювання: сутність та методи управління. Сутність золотовалютних резервів, їх призначення та класифікація. Функції золотовалютних резервів. Фактори, які впливають на рівень валютних резервів. Золотовалютні резерви: сутність, складові та джерела формування. Поповнення та використання золотовалютних резервів. Оптимізація розміру золотовалютних резервів. Основні критерії достатності офіційних валютних резервів. Управління золотовалютними резервами: сутність, напрями здійснення, критерії оцінювання інструментарію. Форми розміщення золотовалютних резервів. Державна скарбниця Національного банку України, її основні функції та завдання. Структура офіційного золотовалютного резерву.

Регулювання Національним банком України поточних валютних операцій. Сутність та види валютних операцій. Поточні валютні операції. Операції, пов'язані з рухом капіталу. Торговельні та неторговельні операції. Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку. Операції з обміну іноземної валюти. Встановлення курсу гривні до іноземних валют. Організація роботи, пов'язаної з проведенням валютно-обмінних операцій. Здійснення операцій з конвертації готівкової іноземної валюти однієї іноземної держави на готівкову іноземну валюту іншої іноземної держави. Здійснення операцій з приймання на інкасо банкнот іноземних держав та іменних чеків. Використання готівкової іноземної валюти.

Операції, пов'язані з рухом капіталу, їх регулювання Національним банком України. Форми валютного контролю за операціями, пов'язаними з рухом капіталу, що застосовуються в Україні. Кредитування в іноземній валюті. Регулювання експорту капіталу. Інвестиція за кордон та порядок отримання і підстави для анулювання індивідуальної ліцензії Національного банку України на її здійснення.

Платіжний баланс країни. Сутність платіжного балансу, його значення та форми побудови. Механізм реалізації концепції побудови платіжного балансу. Інформаційна база платіжного балансу. Операції платіжного балансу. Основні принципи складання платіжного балансу. Структура платіжного балансу. Правила запису операцій на рахунках платіжного балансу. Довго-, середньо- і короткострокова рівновага платіжного балансу. Причини порушення рівноваги платіжного балансу. Аналіз платіжного балансу.

Валютний контроль. Сутність фінансового контролю. Сутність, завдання та принципи валютного контролю (загальні та спеціальні галузеві). Національний банк України як головний орган валютного контролю в Україні. Основні контрольні функції Національного банку України у сфері валютних відносин. Функції валютного контролю, які здійснюються уповноваженими комерційними банками, Державною податковою адміністрацією України, Державним комітетом зв'язку та інформатизації України і Державним митним комітетом України.

Питання для самоконтролю

1. Використання пластикових карток та чеків під час поточних торговельних операцій.
2. Види режимів валютних курсів.

Теми рефератів

1. Становлення системи валютного регулювання в Україні.
2. Становлення валютного контролю в Україні.
3. Особливості курсової політики Національного банку України в поточному році та оцінювання її ефективності.
4. Золотовалютні резерви як показник економічної міцності держави.
5. Особливості складання платіжного балансу в європейських країнах.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Визначте загальну відкриту валютну позицію банку, використовуючи дані, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Валюта	За балансовими рахунками		За позабалансовими рахунками		Курс НБУ, грн. за одиницю валюти
	активи	зобов'язання	активи	зобов'язання	
EUR	2500	1220	250	–	1,20
USD	1000	500	–	200	5,35
RUR	750	1000	180	–	0,16

Завдання 2

Визначте відкрити валютну позицію банку за кожною валютою, використовуючи дані, наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Валюта	За балансовими рахунками		За позабалансовими рахунками		Курс НБУ, грн. за одиницю валюти
	активи	зобов'язання	активи	зобов'язання	
EUR	4310	4520	500	–	5,32
RUR	1320	700	–	200	0,17
ZL	750	1310	210	–	1,36

Завдання 3

Визначте відкрити валютну позицію банку (довгу чи коротку) за кожною валютою, використовуючи дані, наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Валюта	За балансовими рахунками		За позабалансовими рахунками		Курс НБУ, грн. за одиницю валюти
	активи	зобов'язання	активи	зобов'язання	
EUR	4250	5200	300	–	4,52
USD	800	1600	–	410	5,26
ZL	1250	140	300	–	1,45

Завдання 4

У платіжному балансі України містяться дані щодо загальної суми офіційних валютних резервів та її складових. У табл. 4 наведено умовні дані за фрагментом платіжного балансу.

Таблиця 4

Стаття платіжного балансу	Сума, млн дол. США
1. Золото	570
2. Іноземні валюти	1200
3. Внесок країни до капіталу МВФ	260
4. X (невідомо величина)	?
Офіційні валютні резерви	2550

Визначити невідомий складник офіційних валютних резервів та розрахувати його величину, використовуючи дані, наведені у табл. 4.

Завдання 5

У наведеному фрагменті платіжного балансу містяться умовні дані щодо резервних активів (табл. 5).

Таблиця 5

Стаття платіжного балансу	Сума, млн дол. США, на 01.01.2006 р.	Сума, млн дол. США, на 01.01.2007 р.
1. Монетарне золото	3500	3600
2. Резервна позиція в МВФ	4000	4000
3. Іноземна валюта	8950	9200
4. Спеціальні права запозичення	1000	1000
5. Інші фінансові вимоги	700	550

Визначити загальну суму резервних активів.

Пояснити, що означає зміна стану резервних активів і які конкретно операції центрального банку можуть ініціювати подібні зміни.

Література: основна [1; 5; 6; 18; 26; 31];
додаткова [1; 2; 3; 8; 13; 18; 25; 27; 32; 33; 37]

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Основними методами фінансування внутрішнього державного боргу за участю центрального банку є:

- а) внутрішні позики;
- б) іноземні кредити, залучені іншими позичальниками під державні гарантії;
- в) прямі кредити уряду;
- г) емісія грошей.

2. Який обсяг валового внутрішнього продукту повинні перевищувати боргові зобов'язання держави, щоб вони вважались критичними:

- а) 20 %;
- б) 60 %;
- в) 50 %;
- г) 70 %.

3. Рахунок іншого банку у нашому банку називається:

- а) "лоро";

- б) “ностро”;
- в) “востро”.

4. Визначте, за якої моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку комерційний банк має змогу протягом операційного дня встановлювати ліміти технічних рахунків та початкових оборотів для обласних дирекцій, а обласні дирекції — для своїх філій:

- а) четвертої;
- б) п'ятої;
- в) шостої;
- г) сьомої.

5. Визначте, за якої моделі обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку комерційний банк має власну повнофункціональну внутрішньобанківську платіжну систему для обслуговування міжбанківських розрахунків філій:

- а) першої;
- б) сьомої;
- в) четвертої;
- г) третьої.

6. Визначте, яка модель обслуговування консолідованого коррахунку в системі електронних платежів Національного банку України має найбільшу питому вагу в Україні:

- а) третя;
- б) четверта;
- в) друга;
- г) п'ята.

7. Провідником валютної політики може бути:

- а) лише центральний банк;
- б) центральний банк або валютне бюро;
- в) валютне бюро;
- г) уряд.

8. Головним валютним органом в Україні є:

- а) Національний банк України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство фінансів України.

9. Пряме втручання центрального банку країни у функціонування валютного ринку через купівлю-продаж іноземної валюти з метою впливу на курс національної грошової одиниці є:

- а) дисконтною політикою;
- б) валютним обмеженням;
- в) валютною інтервенцією.

10. Політика регулювання валютного курсу шляхом купівлі і продажу іноземної валюти називається:

- а) девізною;
- б) дисконтною;
- в) ревальвацією;
- г) девальвацією.

11. Визначте, за якого режиму валютного курсу у процесі його встановлення на валютному ринку відчутним є вплив центрального банку країни, який згладжує різкі короткострокові, а іноді й середньострокові коливання курсу з метою зробити його більш передбачуваним і таким, що стимулює зовнішню торгівлю:

- а) “вільно плаваючий” валютний курс;
- б) “регульований плаваючий” валютний курс;
- в) фіксований валютний курс.

12. Визначте, за якого валютного курсу центральний банк проводить інтервенції для досягнення певних цілей у сфері контролюваного коригування курсу:

- а) “повзуча прив’язка”;
- б) фіксований курс у межах валютного коридору;
- в) “фіксована прив’язка”.

13. Ліцензію Національного банку України на право здійснення операцій з валютними цінностями мають право отримувати банки, які існують і здійснюють свої операції на території України не менш як:

- а) один рік;
- б) два роки;
- в) три роки.

14. Індивідуальні ліцензії Національний банк України надає:

- а) резидентам України на отримання кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів;
- б) резидентам України на відкриття рахунків в іноземних банках, які чинні протягом одного року з дня підписання, але можуть бути продовжені шляхом перереєстрації;
- в) нерезидентам України на відкриття рахунків в іноземних банках;
- г) банкам-резидентам для отримання кредитів в іноземній валюті іноземних кредиторів — свідоцтва про реєстрацію.

15. До поточних торговельних валютних операцій належать:

- а) операції на міжбанківському валютному ринку України;
- б) переказ за межі України та в Україну коштів в іноземній валюті;
- в) операції з обміну іноземної валюти;
- г) оплата фізичними особами товарів з використанням пластикових карток та чеків.

16. До поточних неторговельних валютних операцій належать:

- а) виплата фізичним особам готівкової іноземної валюти;
- б) операції на міжбанківському валютному ринку України;
- в) операції з обміну іноземної валюти;
- г) переказ за межі України та в Україну коштів в іноземній валюті.

17. Визначте, за якого періоду відстрочення (з моменту здійснення авансового платежу або виставлення векселя на користь поставачальника продукції (робіт, послуг), що імпортується) за імпортерами операціями резидентів потребується індивідуальний дозвіл територіального управління Національного банку України за місцем реєстрації українського резидента?

- а) 30 календарних днів;
- б) 90 календарних днів;
- в) 60 календарних днів;
- г) 180 календарних днів.

18. Відповідальність за розроблення і складання платіжного балансу України покладено на:

- а) Національний банк України;

- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Верховну Раду України.

19. Відсутністю сальдо з торгівлі товарами та послугами протягом тривалого періоду часу забезпечується рівновага платіжного балансу:

- а) короткострокова;
- б) середньострокова;
- в) довгострокова.

20. Через механізм довгострокового кредитування підтримується рівновага платіжного балансу:

- а) короткострокова;
- б) середньострокова;
- в) довгострокова.

21. До спеціальних галузевих принципів валютного контролю належать:

- а) принцип соціальної справедливості;
- б) принцип доцільності;
- в) принцип виключення невинного втручання держави та її органів у валютні операції резидентів і нерезидентів;
- г) принцип забезпечення державою захисту прав та економічних інтересів резидентів та нерезидентів при реалізації валютних операцій.

22. До загальних принципів валютного контролю належать:

- а) принцип обґрунтованості;
- б) принцип законності;
- в) принцип виключення невинного втручання держави та її органів у валютні операції резидентів і нерезидентів;
- г) принцип забезпечення державою захисту прав та економічних інтересів резидентів та нерезидентів при реалізації валютних операцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” від 19.02.93 № 15–93.

2. *Закон України* “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III.
3. *Закон України* “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30.10.96 № 448/96-ВР.
4. *Закон України* “Про заставу” від 02.10.92 № 2654-XII.
5. *Закон України* “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91 № 959-XII.
6. *Закон України* “Про Національний банк України” від 20.05.99 № 679-XIV.
7. *Закон України* “Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні” від 10.12.97 № 710/97-ВР.
8. *Закон України* “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” від 05.04.01 № 2346-III.
9. *Закон України* “Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб” від 20.09.01 № 2740-III.
10. *Закон України* “Про цінні папери і фондову біржу” від 18.06.91 № 1201-XII.
11. *Інструкція* з організації емісійно-касової роботи в системі Національного банку України від 17.06.04 № 273.
12. *Інструкція* з організації роботи з цінностями в Центральному сховищі Національного банку України від 01.07.02 № 231.
13. *Інструкція* “Про касові операції в банках України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 14.08.03 № 337.
14. *Інструкція* “Про організацію виготовлення, випуску в обіг і реалізації пам’ятних та ювілейних монет України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 07.11.2000 № 438.
15. *Інструкція* “Про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 19.02.01 № 69.
16. *Інструкція* “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 28.08.01 № 368.
17. *Основні засади грошово-кредитної політики* у 2001–2006 рр.
18. *Положення* “Про валютний контроль”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 08.02.2000 № 49.
19. *Положення* “Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 15.12.04 № 637.

20. *Положення* “Про депозитний сертифікат Національного банку України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 09.09.02 № 335.
21. *Положення* “Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 08.05.02 № 171.
22. *Положення* “Про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 28.08.01 № 369.
23. *Положення* “Про механізм рефінансування комерційних банків України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 22.02.02 № 82.
24. *Положення* “Про окремі питання регулювання грошово-кредитного ринку”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 15.09.06 № 364.
25. *Положення* “Про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 17.07.01 № 275.
26. *Положення* “Про порядок видачі індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України для оплати банківських металів та проведення окремих валютних операцій”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 17.06.04 № 266.
27. *Положення* “Про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 17.12.03 № 561.
28. *Положення* “Про порядок визначення та формування обов’язкових резервів для банків України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 21.04.04 № 172.
29. *Положення* “Про порядок здійснення Національним банком України з банками операцій репо”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 29.05.01 № 204.
30. *Положення* “Про порядок здійснення установами банківської системи операцій на ринку облігацій внутрішньої державної позики”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 05.08.02 № 286.

31. *Положення* “Про порядок надання небанківським фінансовим установам генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 09.08.02 № 297.
32. *Положення* “Про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 31.08.01 № 375.
33. *Положення* “Про порядок формування і використання банками резерву для відшкодування можливих втрат від дебіторської заборгованості”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 13.12.02 № 505.
34. *Положення* “Про порядок формування обов’язкових резервів для банків України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 16.03.06 № 91.
35. *Положення* “Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000 № 279.
36. *Положення* “Про порядок функціонування ринку облігацій внутрішньої державної позики”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 26.01.96 № 15.
37. *Положення* “Про порядок проведення операцій, пов’язаних з розміщенням облігацій внутрішніх державних позик”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 18.06.03 № 248.
38. *Положення* “Про процентну політику Національного банку України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 18.08.04 № 389.
39. *Положення* “Про регулювання грошово-кредитного ринку”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 17.05.07 № 184.
40. *Положення* “Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 26.09.06 № 378.
41. *Положення* “Про філії (територіальні управління) Національного банку України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 22.12.2000 № 495.
42. *Постанова* “Про впровадження казначейської системи виконання державного бюджету”: Затв. постановою Кабінету Міністрів України та Національного банку України від 14.01.97 № 13.

43. *Постанова* “Про підходи до побудови організаційної структури Національного банку України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 03.12.03 № 517.
44. *Постанова* “Про структуру Національного банку України”: Затв. постановою Правління Національного банку України від 30.04.04 № 199.
45. *Правила* визначення платіжності та обміну банкнот і монет Національного банку України: Затв. постановою Правління Національного банку України від 17.11.04 № 547.
46. *Правила* організації розрахунково-касового обслуговування комерційними банками клієнтів і взаємовідносин з цього питання між територіальними управліннями Національного банку України та комерційними банками в національній валюті: Затв. постановою Правління Національного банку України від 05.02.01 № 44.
47. *Тимчасове* положення про визначення Національним банком України процентних ставок за своїми операціями: Затв. рішенням Ради Національного банку України від 27.04.01 № 183.
48. *Тимчасове* положення про зміст, порядок розробки Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за їх виконанням: Затв. рішенням Ради Національного банку України від 08.06.02 № 17.

Додаткова


1. *Адамик Б. П.* Національний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — Тернопіль: Карт-бланш, 2002. — 278 с.
2. *Банківська* енциклопедія / За ред. А. М. Мороза. — К.: Ельтон, 1999. — 328 с.
3. *Валютное* регулирование в системе государственного управления экономикой: Учебник / Под общ. ред. В. М. Крашенинникова. — М.: ЗАО Изд-во “Экономика”, 2003. — 399 с.
4. *Гальчинський А.* Теорія грошей: Навч. посіб. — К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2001. — 411 с.
5. *Гриценко О.* Гроші та грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — К.: Основи, 1996. — 180 с.
6. *Дзюблюк О. В.* Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. — К.: Поліграфкнига, 2000. — 512 с.
7. *Домрачев В. М.* Моделі формування монетарної політики: Монографія. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. — 235 с.

8. *Енциклопедія банківської справи України* / Редкол.: В. С. Стельмах (голова) та ін. — К.: Молодь; Ін Юре, 2001. — 680 с.
9. *Иршиев Б. К.* Денежно-кредитная политика: концепция и механизм. — Алма-Ата: Гылым, 1990. — 175 с.
10. *Козюк В. В.* Незалежність центральних банків: Монографія. — Т.: Карт-бланш, 2003. — 244 с.
11. *Козюк В. В.* Сучасні центральні банки: середовище функціонування та монетарні рішення. — Т.: Астон, 2001. — 300 с.
12. *Козюк В. В.* Трансформація центральних банків в умовах глобалізації: макроекономічні та інституціональні проблеми: Монографія. — Т.: Астон, 2005. — 320 с.
13. *Козюк В. В.* Центральний банк і грошово-кредитна політика. — Т.: Джура, 1999. — 260 с.
14. *Конституція України*. — К.: Преса України, 2005.
15. *Любунь О. С., Любунь В. С., Іванець І. В.* Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ-ри, 2004. — 351 с.
16. *Лютій І. О.* Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки: Монографія. — К.: Атіка, 2000. — 240 с.
17. *Макаренко М. І.* Бюджетно-монетарне регулювання цін у перехідній економіці України. — К.: Знання України, 2002. — 304 с.
18. *Мищенко В. І., Кротюк В. Л.* Центральні банки: організаційно-правові засади. — К.: Т-во “Знання”; КОО, 2004. — 372 с.
19. *Мищенко В. І., Яценюк А. П., Коваленко В. В., Коренева О. Г.* Банківський нагляд: Навч. посіб. — К.: Знання, 2004. — 406 с.
20. *Моисеев С. Р.* Денежно-кредитная политика: теория и практика: Учеб. пособ. — М.: Экономист, 2005. — 652 с.
21. *Нікіфоров П. О.* Теорія та методологія регулювання грошового обігу. — Чернівці: Рута, 2002. — 327 с.
22. *Платіжні системи*: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / В. А. Ющенко, А. С. Савченко, С. Л. Цокол та ін. — К.: Либідь, 1998. — 416 с.
23. *Поляков В. П., Московкина Л. А.* Структура и функции центральных банков. Зарубежный опыт. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 192 с.
24. *Проблеми вибору та визначення оптимальної моделі монетарного устрою в Україні* // Вісн. Нац. банку України. — 2003. — № 7. — С. 2–7.

25. *Пуховкіна М. Ф., Остапівшин Т. П., Білошанка В. С.* Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисципліни. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: КНЕУ, 2003. — 180 с.
26. *Равєський К. Є., Шаринська О. Є.* Шляхи удосконалення монетарного регулювання цінової стабільності в Україні // Науковий вісник АН ВШ України. Серія “Економіка”. — 2005. — № 4 (30). — 176 с.
27. *Романишин В. О., Уманців Ю. М.* Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2005. — 480 с.
28. *Савлук М. І., Мороз А. М., Коряк А. А.* Вступ до банківської справи. — К.: Лібра, 1998. — 344 с.
29. *Сравнительный анализ денежно-кредитной политики в переходных экономиках.* — М., 2003. — 244 с.
30. *Стельмах В. С., Єніфанов А. О., Гребеник Н. І., Міщенко В. І.* Грошово-кредитна політика в Україні / За ред. В. І. Міщенка. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Т-во “Знання”, 2003. — 421 с.
31. *Стельмах В.* Огляд монетарної політики в Україні за 1991–2001 рр. // Вісн. Нац. банку України. — 2002. — № 7. — С. 2–8.
32. *Холодна Ю. Є.* Центральний банк і грошово-кредитна політика: Навч. посіб. — Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2003. — 144 с.
33. *Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної.* — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
34. *Шаринська О. Є.* Система цілей монетарної політики та місце в ній цінової стабільності // Вісн. Укр. Акад. банківської справи. — 2003. — № 2 (15). — С. 27–30.
35. *Шаринська О. Є.* Цінова стабільність: сутність і чинники впливу // Вісн. Нац. банку України. — 2005. — № 5 (111). — С. 34–39.
36. *Ющенко В., Лисицький В.* Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Вид. дім “Скарби”, 2000. — 336 с.
37. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Валютне регулювання: Навч. посіб. — К.: Т-во “Знання”; КОО, 1999. — 359 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи студентів.....	4
Тематичний план дисципліни “Центральний банк і грошово-кредитна політика”.....	9
Зміст дисципліни “Центральний банк і грошово-кредитна політика”.....	10
Список літератури.....	61



Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Т. М. Коліна</i>
Комп'ютерне верстання	<i>М. А. Лисенко</i>

Зам. № ВКЦ-3727

Підп. до друку 27.11.08. Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротативний трафаретний.

Умов.-друк. арк. 3,95. Обл.-вид. арк. 3,72. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008